

Deze zomer ga ik de cursus Schuivende panelen op het wereldtoneel volgen

Oscar Haffmans, HOVO-cursist

Links: Studenten tijdens een HOVO-cursus. Rechts: HOVO-studenten tijdens een bezoek aan een museum.

ONDERWIJS

De eeuwige student haalt hier zijn hart op

Ben je vijftig jaar of ouder? Dan kun je via het Hoger Onderwijs voor Ouderen studies volgen aan ruim twintig hogescholen en universiteiten. Van geschiedenis en kunst tot politiek en filosofie: „Veel mensen komen gewoon om te luisteren.”

Door onze medewerker **Friederike de Raat**

In de collegezaal op de achtste verdieping van de Vrije Universiteit Amsterdam is het doodstil. Een veertigtal studenten luistert aandachtig naar docent Henk Singor, die uitleg geeft over het alledaagse leven in Constantinopel. Ze maken aantekeningen, stellen af en toe een vraag of strepen passages aan in hun syllabus. Niemand die uit het raam kijkt of met zijn mobieltje bezig is.

Het zijn dan ook geen doorsnee studenten, maar deelnemers aan het Hoger Onderwijs voor Ouderen (HOVO) die gebod naar Singor luisteren. Dat betekent dat ze de vijftig allemaal zijn gepasseerd. Ze volgen de cursus ‘Constantinopel, middeleeuwse metropool van de christenheid’ - drie hoorcolleges van tweeëneuhalf uur.

„Het is een heel ander type student dan je gewoonlijk aan hogescholen en universiteiten ziet”, vertelt Carolien van Bergen, woordvoerder van koepelorganisatie HOVO Nederland, dat dit jaar dertig jaar bestaat. „Deze studenten hebben hun carrière al achter de rug, hebben levenservaring en hebben veel gereisd en gelezen. Je hoeft ze geen vaardigheden meer bij te brengen zoals hoe een goed onderzoek te doen. En je hoeft ze ook niet meer te vertellen dat er in Berlijn ooit een muur stond. Ze weten al veel van de geschiedenis.” Door de grotere feitenkennis kunnen ze snel-

ler zaken met elkaar verbinden, vertelt Van Bergen. „Daarom is het goed dat ze niet dezelfde colleges volgen als de jongeren.”

De enige eis die HOVO stelt, is dat de deelnemers minimaal vijftig jaar oud zijn. „We hebben cursisten die zich pas op hun 85e voor het eerst inschrijven, maar ook mensen die doblij zijn dat ze vijftig geworden zijn en eindelijk mee kunnen doen”, aldus Van Bergen.

Volgens veel docenten zijn ouderen de leukste studenten die ze ooit hebben gehad

Carolien van Bergen, woordvoerder

De vooropleiding van deelnemers is niet aan eisen gebonden, al is het niveau van de stof academisch. Soms is beheersing van het Engels of enige kennis van wiskunde daarom handig. „De studenten zijn veelal hbo’ers en academici. Een arts die een cursus kunstgeschiedenis volgt of een oud-lerares Frans die meer wil weten over de oerkrnal, bijvoorbeeld.”

De eeuwige student

Jaarlijks schrijven zo’n 25.000 mensen zich in bij HOVO, dat per jaar ongeveer duizend cursussen verzorgt aan ruim

twintig hogescholen en universiteiten. Hoe groter de onderwijsinstelling, hoe groter het aanbod.

De onderwerpen zijn divers: van de VOC tot het boeddhisme in hedendaags Japan en van *art nouveau* in Groningen tot de geschiedenis van de Amerikaanse klassieke muziek. Van Bergen: „Er zijn veel cursussen op het gebied van geschiedenis, kunst, filosofie en politiek, maar we proberen ook exacte vakken aan te bieden - over het heeel bijvoorbeeld.” Het aantal studenten per programma varieert: soms zijn het er tien, soms driehonderd. Van Bergen: „Ik spreek soms mensen die al 25 jaar cursussen volgen. Er zijn gebieden, zoals kunstgeschiedenis, waarbij zoveel colleges worden aangeboden dat je jaren kunt studeren.”

Het begrip ‘eeuwige student’ bestaat bij HOVO dus ook nog. „Maar er zijn ook mensen die specifiek voor een bepaalde cursus komen omdat ze een reis gaan maken, meedoen met een excursie, of een museum gaan bezoeken.”

Tentamens hoeven de studenten niet te maken. Van Bergen: „Die mogelijkheid was er in het verleden wel, maar daar was steeds minder belangstelling voor. Veel mensen komen gewoon om lekker te luisteren en kennis op te doen. Deze mensen hebben geen diploma meer nodig.” En ze hebben ook geen stok achter de deur nodig om te studeren, omdat ze erg gemotiveerd zijn, vertelt Van Bergen. „Volgens veel docenten zijn ouderen de leukste studenten die ze ooit hebben gehad.”

Tineke Hulsebosch (69),
Voorheen docent Engels aan een scholengemeenschap in Lelystad

„Ik ben nu aan mijn zevende HOVO-cursus bezig, getiteld: Constantinopel, middeleeuwse metropool van de christenheid. Politiek en geschiedenis zijn mijn interesses, maar ik zie dat gebied heel breed. Ik heb net een collegereeks van twee keer tien weken gevolgd over Alexis de Tocqueville - de Franse politiek filosoof, die een boek over de Amerikaanse democratie schreef. Een actueel onderwerp dus. Vorig jaar heb ik een zomercursus over Koninkrijk Berlijn gevolgd en daarvoor een studie over de ontwikkeling van Europese steden, te beginnen bij de oude Grieken.

„Studeren geeft me regelmaat en daar geij ik bij. En je steekt heel veel op van zo’n cursus. Ik heb mijn andere boeken in mijn studeerkamer opzij gezet en plaatsgemaakt voor boeken die verband houden met de cursussen die ik volg. Ik probeer elk jaar minimaal

één programma te doen bij HOVO. Maar ook bij andere instellingen volg ik colleges, ik rol van het een in het ander. Wel moet ik oppassen dat ik niet alléén maar aan het studeren ben, want ik wil telkens alles uit zo’n cursus halen.

„Naast de collegestof lees ik verschillende boeken over het onderwerp, nu bijvoorbeeld over het einde van het Ottomaanse Rijk. Anderzijds heb ik tot mijn pensioen in 2011 altijd een fulltime baan als docent Engels gehad, dus ik ben wel gewend aan volle dagen. Ik ben wel blij dat ik geen tentamens meer hoeft te doen. Die zou ik dan ook heel graag willen halen, dus dat zou wel heel veel werk opleveren.

„Toch is de vraag voor mij soms wel: wat doe ik met al die nieuwe kennis? Al is het volgen van college en het studeren van de stof op zich al heel leuk.”

Oscar Haffmans (77)
Voorheen partner bij accountantskantoor EY

„De eerste cursussen bij HOVO volgde ik al eind jaren negentig. Toen ik nog partner was bij accountantskantoor EY. Sindsdien heb ik tientallen colleges gevolgd op het gebied van psychologie, architectuur, muziek en geschiedenis.

„Deze gebieden hebben me altijd geboeid, al heb ik er in mijn loopbaan nooit iets mee gedaan. Ik ben eigenlijk altijd een generalist geweest, ook toen ik nog werkte. De cursussen geven mij verbreding en uitbreiding van mijn kennis. Zevooegen voor mij iets toe aan gesprekken die ik met anderen voor. Bovendien houdt nieuwe kennis, al is het van de geschiedenis, je bij de tijd.

„Dit voorjaar heb ik voor de tweede maal een collegereeks gevolgd over de toestand in het Midden-Oosten, heel actueel. Ik krijg achtergronden bij wat je leest in de krant en ziet op het Journaal. Je leert hoe dingen met elkaar samenhangen en hoe com-

plex verhoudingen en betrekkingen zijn. Deze zomer ga ik de cursus Schuivende panelen op het wereldtoneel volgen. Een schot in de roos voor mij, want je wordt er volledig bijgepraat over de spelers en machtsverhoudingen in de wereldpolitiek.

„Ik volg gemiddeld twee cursussen per jaar, altijd in Tilburg. Dan ben je gedurende een aantal weken twee dagen per week aan de slag. Voorafgaand aan het programma neem ik de stof thuis door en zoek ik namen op via internet. Zo was ik het in mijn werkzame leven ook gewend: thuis de dag van morgen voorbereiden. Ook toen nam ik veel kennis tot me. Per week ben ik dus zo’n vier uur aan mijn studies kwijt.

„Nee, ik vind het niet jammer dat er geen tentamens zijn verbonden aan de cursussen. Ik volg de colleges heel actief, dus de stof blijft toch wel hangen.”

Roelof Meester (73)
Voorheen boeken- en bladenmaker bij een educatieve uitgeverij

„De reden dat ik bij HOVO terecht ben gekomen, is mijn nieuwsgierigheid. Ik ben altijd op zoek naar de theorie achter dingen. Ik doe alleen studies op het gebied van muziek en filosofie.

„Tijdens de muziekcolleges krijgen de studenten vaak uitleg aan de hand van luistervoorbeelden. Hoe is een muziekstuk ontstaan, hoe zit het stuk in elkaar? Het hele stuk wordt vervolgens ontleed. Daarnaast krijgen we informatie over de componist zelf. Ik merk dat die kennis mij helpt als ik thuis naar klassieke muziek luister. Radio 4 staat bij mij de hele dag aan.

„Eigenlijk zou ik heel graag een dirigercursus willen volgen, maar die is er niet bij HOVO. Stiekem zou ik graag dirigent van het Concertgebouw orkest worden. Regelmatig haal ik een stokje uit een plantenpot en dan ga ik in mijn kamer staan dirigeren. De hele mimiek van een dirigent

spreekt me aan.” „De filosofiecolleges volg ik omdat ik het interessant vind om te zien met welke filosoof ik het eens ben of waarom niet. Ik voel me wel aangesproken door Plato. Wat hij heeft geschreven is nog steeds actueel.

„Thuis studeer ik niet veel. Ik lees het studiemateriaal, maar nog meer lezen, dat zou me te veel worden. Ik doe namelijk nog allerlei dingen naast mijn studie, zoals vrijwilligerswerk in een asielzoekerscentrum, waar ik ook cursussen voor volg.

„Ik volg de meeste colleges in Groningen. Soms in Leeuwarden, maar daar is het aanbod beperkt. Ik ben begonnen met een cursus per semester, maar sinds een jaar of vier zijn dat er twee geworden. Doorgaans volg ik ook een zomercursus, dit jaar zat er alleen niks bij wat me aansprak. In het na-jaar ga ik weer twee collegereeksen volgen.”

FOTOS: MARC DE HAAN